

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичної роботи № 1
з дисципліни «Автотехнічна експертиза»

Тема: «Етапи експертизи дорожньо-транспортних пригод»

1. Мета практичної роботи

Метою практичної роботи є закріплення теоретичних знань здобувачів освіти щодо основних етапів проведення автотехнічної експертизи дорожньо-транспортних пригод, а також набуття практичних навичок аналізу механізму ДТП залежно від її виду.

У процесі виконання роботи здобувачі повинні навчитися визначати послідовність експертного дослідження, характеризувати дорожньо-транспортну ситуацію, встановлювати основні фази розвитку ДТП та визначати особливості формування її механізму.

2. Завдання практичної роботи

Під час виконання практичної роботи необхідно:

- розглянути основні етапи автотехнічної експертизи ДТП;
- охарактеризувати зміст окремих етапів експертного дослідження;
- визначити особливості дослідження різних видів ДТП;
- описати фази розвитку дорожньо-транспортної пригоди;
- визначити основні фактори, які впливають на механізм ДТП;
- встановити, які вихідні дані необхідні для проведення експертного дослідження;
- сформулювати послідовність аналізу ДТП залежно від її виду.

3. Теоретичні положення

Автотехнічна експертиза ДТП передбачає комплексне дослідження технічних обставин дорожньо-транспортної пригоди на основі матеріалів справи, даних огляду місця події, характеристик транспортних засобів, слідів ДТП, дорожньої обстановки та результатів відповідних розрахунків.

Під час експертного дослідження доцільно виділяти такі основні етапи:

1. Аналіз матеріалів ДТП

На цьому етапі вивчаються:

- протокол та схема огляду місця ДТП;
- фотографії та відеоматеріали;
- пояснення учасників та свідків;
- дані про транспортні засоби;
- відомості про дорожні та погодні умови;
- відомості про технічний стан транспортних засобів;
- інші матеріали, що містять вихідні дані.

2. Дослідження дорожньої обстановки

Визначаються:

- параметри дороги;
- напрямки та смуги руху;
- дорожня розмітка;
- дорожні знаки;
- світлофорне регулювання;
- перехрестя та пішохідні переходи;
- зупинки громадського транспорту;
- стан дорожнього покриття;
- видимість та оглядовість;
- ухили дороги;
- інші фактори, що могли впливати на рух транспортних засобів.

3. Дослідження транспортного засобу

Аналізується технічний стан:

- гальмівної системи;
- рульового керування;
- шин і коліс;
- систем освітлення;
- інших агрегатів та систем.

Особливе значення має встановлення того, чи могла технічна несправність вплинути на розвиток ДТП.

4. Встановлення механізму ДТП

Досліджується послідовність розвитку події:

виникнення небезпеки → реагування водія → зміна режиму руху → гальмування або маневрування → контакт транспортних засобів чи наїзд → переміщення після контакту → кінцеве положення.

5. Проведення розрахунків

Залежно від виду ДТП можуть визначатися:

- швидкість руху;
- гальмівний шлях;
- зупинний шлях;
- час реакції водія;
- відстань між транспортними засобами;
- час до зіткнення;
- можливість уникнення зіткнення або наїзду;
- інші параметри руху.

6. Формування висновку

На завершальному етапі результати дослідження узагальнюються та формулюються відповіді на поставлені питання.

4. Фази розвитку ДТП

Для аналізу механізму ДТП рекомендується використовувати поділ події на такі фази.

Передаварійна фаза

Характеризує дорожню ситуацію до виникнення безпосередньої небезпеки.

Визначаються:

- положення транспортних засобів;
- швидкість та напрямок руху;
- дорожні умови;
- взаємне розташування учасників руху;
- момент та місце виникнення небезпеки.

Аварійна фаза

Це безпосередній розвиток небезпечної ситуації, коли виникає загроза зіткнення, наїзду або іншої події.

Аналізуються:

- реакція водія;
- гальмування;
- маневрування;
- зміна швидкості;
- траєкторія руху;
- взаємне зближення об'єктів;
- момент контакту.

Післяаварійна фаза

Охоплює процес після первинного контакту або наїзду.

Досліджуються:

- переміщення транспортних засобів;
- повторні контакти;
- перекидання;
- ковзання;
- кінцеві положення транспортних засобів;
- утворення слідів;
- характер та місце пошкоджень.

5. Види ДТП, що використовуються у практичній роботі

У варіантах передбачено різні види ДТП:

1. зіткнення транспортних засобів;
2. наїзд на пішохода;
3. наїзд на велосипедиста;
4. наїзд на перешкоду;
5. перекидання транспортного засобу;
6. наїзд на транспортний засіб, що стоїть;
7. зіткнення на перехресті;
8. попутне зіткнення;
9. зустрічне зіткнення;
10. бокове зіткнення;
11. наїзд на нерухому перешкоду;
12. ДТП під час маневрування;
13. ДТП під час обгону;
14. ДТП під час перестроювання;
15. ДТП при виїзді з прилеглої території.

Для кожного виду ДТП необхідно встановити характерні особливості його механізму та визначити, які параметри мають найбільше значення для експертного дослідження.

6. Порядок виконання практичної роботи №1

-Опрацювати теоретичний матеріал за темою практичної роботи

У кожному варіанті завдання є **два питання**:

1. **Теоретичне питання** — за етапами автотехнічної експертизи ДТП.
2. **Практично-аналітичне питання** — конкретний **вид ДТП**, для якого студент має описати фази розвитку пригоди та її особливості (представити схему ДТП).

Для кожного індивідуального варіанта здобувач повинен:

За питанням 1:

1. Навести визначення поняття.
2. Розкрити його зміст.
3. Охарактеризувати значення для автотехнічної експертизи.
4. Навести основні вихідні дані, необхідні для дослідження.
5. За необхідності навести приклад застосування.

За питанням 2:

1. Дати характеристику зазначеного виду ДТП.
2. Описати **передаварійну фазу**.
3. Описати **аварійну фазу**.
4. Описати **післяаварійну фазу**.
5. Навести характерні сліди та пошкодження.

6. Вказати основні фактори, які необхідно досліджувати експерту.
7. Зазначити особливості проведення автотехнічної експертизи для цього виду ДТП.

7. Структура звіту

Звіт повинен містити:

1. Назву практичної роботи.
2. Номер варіанта.
3. Мету роботи.
4. Відповідь на теоретичне питання.
5. Аналіз зазначеного виду ДТП (схема додається).
6. Опис трьох фаз ДТП.
7. Особливості експертного дослідження.
8. Висновок.

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Варіанти 1–30

Варіант	Питання 1. Теорія	Питання 2. Вид ДТП
1	Основні етапи автотехнічної експертизи ДТП	Зустрічне зіткнення
2	Аналіз матеріалів ДТП як етап експертизи	Попутне зіткнення
3	Дослідження дорожньої обстановки	Бокове зіткнення на перехресті
4	Дослідження технічного стану транспортного засобу	Наїзд на пішохода
5	Встановлення механізму ДТП	Наїзд на велосипедиста
6	Визначення параметрів руху транспортного засобу	Наїзд на нерухому перешкоду
7	Визначення швидкості руху транспортного засобу	Наїзд на транспортний засіб, що стоїть
8	Визначення гальмівного шляху	Перекидання транспортного засобу
9	Визначення зупинного шляху	ДТП під час повороту
10	Визначення часу реакції водія	ДТП під час розвороту
11	Дослідження слідів гальмування	ДТП під час перестроювання
12	Дослідження слідів ковзання транспортного засобу	ДТП під час обгону
13	Встановлення місця зіткнення транспортних засобів	Зіткнення при виїзді на головну дорогу
14	Встановлення взаємного положення транспортних засобів	Зіткнення на регульованому перехресті
15	Дослідження видимості та оглядовості дороги	Зіткнення на нерегульованому перехресті
16	Дослідження дорожніх умов	Наїзд на пішохода поза пішохідним переходом
17	Дослідження технічної справності гальмівної системи	Наїзд на пішохода на пішохідному переході
18	Дослідження технічного стану шин	Наїзд на велосипедиста під час обгону
19	Визначення технічної можливості запобігання ДТП	Попутне зіткнення під час гальмування
20	Аналіз дій водія в конкретній дорожній ситуації	Зіткнення під час перестроювання
21	Визначення моменту виникнення небезпеки	Зустрічне зіткнення під час обгону

Варіант	Питання 1. Теорія	Питання 2. Вид ДТП
22	Визначення моменту початку гальмування	Наїзд на перешкоду під час маневрування
23	Дослідження траєкторії руху транспортного засобу	Перекидання під час проходження повороту
24	Встановлення послідовності розвитку ДТП	Зіткнення під час виїзду з прилеглої території
25	Особливості експертизи ДТП за участю кількох транспортних засобів	Масове зіткнення транспортних засобів
26	Особливості дослідження ДТП за участю пішохода	Наїзд на пішохода з подальшим зіткненням
27	Особливості дослідження ДТП за участю велосипедиста	Наїзд автомобіля на велосипедиста
28	Роль фото- та відеоматеріалів при експертизі ДТП	Зіткнення за умов обмеженої видимості
29	Значення схеми місця ДТП для експертного дослідження	Зіткнення на слизькій дорозі
30	Формування та обґрунтування експертного висновку	ДТП унаслідок втрати керованості транспортного засобу

9. Орієнтовний план відповіді на друге питання (зразок)

Щоб усі студенти виконували роботу за єдиною методикою, незалежно від виду ДТП, рекомендується використовувати таку структуру:

1. Загальна характеристика виду ДТП.

2. Передаварійна фаза:

- дорожня обстановка;
- положення транспортного засобу;
- швидкість і напрямок руху;
- дії учасників руху;
- виникнення небезпеки.

3. Аварійна фаза:

- реакція водія;
- гальмування;
- маневрування;
- зміна швидкості;
- траєкторія руху;
- момент та характер контакту.

4. Післяаварійна фаза:

- переміщення транспортних засобів;
- можливі повторні контакти;
- ковзання або перекидання;
- кінцеве положення;
- утворення слідів та пошкоджень.

5. Особливості експертного дослідження:

- які матеріали необхідні;
- які параметри потрібно визначити;
- які сліди мають найбільше значення;
- які розрахунки можуть бути виконані;
- які питання можуть бути поставлені перед експертом.

6. Висновок. Оформлюється у довільній формі щодо опрацювання матеріалів за визначеними питаннями.

6. Рекомендована література

7.

1. Туренко А.М., Клименко В.І., Сараєв О.В., Данець С.В. Автотехнічна експертиза. Дослідження обставин ДТП. Підручник для вищих навчальних закладів-Харків. ХНАДУ, 2013.-320с.
2. Галаса П.В., Кисельов В.Б., Куйбіда А.С. та ін. Експертний аналіз дорожньо-транспортних пригод. Київ. Експерт-Сервіс,-1995.-192с
3. Автотранспортна експертиза: підручник/ В.К. Доля, Ю.О. Давідіч, А.І. Лозовий та ін.; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 422 с.
4. Решетніков Є.Б. Експертне дослідження наїзду на пішохода: навчальний посібник/ Є.Б. Решетніков. – Х.: ХДАДТУ, 1999. – 89 с. <https://surl.li/pcpmsm>
5. Наказ Міністерства юстиції України №53/5 від 08.10.1998р. Про затвердження інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково- методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень. Режим звернення: <https://surl.li/zjvwgs>
6. Закон України Про судову експертизу, м. Київ, 25 лютого 1994 року N 4038-XII <https://surl.li/kzuwbp>
7. Правила дорожнього руху України (зі змінами) .-Х, Світлофор, 2021р. -88с.